

ФРІДМАН Олександр Олександрович (04(16). 06. 1888, Санкт-Петербург — 16. 09. 1925, Ленінград, нині Санкт-Петербург) — фізик, математик, астроном. Закінчив Санкт-Петербурзький університет (1910), де був залишений для здобуття професорського звання. Від 1914 виконував роботу з організації аеронавігаційної й аерологічної служби в російській армії. Брав участь у розвідувальних польотах на Північному фронті, там зробив таблиці бомбардувань. Згодом служив на Галичині, деякий час перебував у Львові. 1916—17 викладав у Києві у Військовій школі льотчиків-спостерігачів, водночас читав лекції в Університеті св. Володимира. 1916 обраний членом Київського фізико-математичного товариства. 1917 відкликаний до

Москви, де очолив наукове керівництво заводом «Авіа-пром»; від 1918 — професор Пермського університету (РФ); весною 1920 повернувся в Петроград (нині Санкт-Петербург), де почав працювати в Ядерній комісії при Державному оптичному інституті, викладав у закладах вищої освіти, організував і очолив теоретичний відділ Головної геофізичної обсерваторії (у лютому 1925, незадовго до смерті, призначений її директором). 1922 захистив магістерську дисертацію «Опыт гидромеханики сжимаемой жидкости» (опубліковано 1934). Зробив значний внесок у розвиток релятивістської космології. Теоретично передбачив розширення Всесвіту. Запропоновані ним у 1922—24 перші нестатичні релятивістські моделі Всесвіту започаткували розвиток теорії нестационарного Всесвіту. Він спростував думку про те, що загальна теорія відносності описує єдиноможливу незмінну в часі й просторі модель Всесвіту.

Основні праці

Конспект лекцій по аэронавигации. К., 1916; Über die Krümmung des Raumes // Z. Phys. 1922. Т. 10; Über die Möglichkeit einer Welt mit konstanter negatives Krümmung des Raumes // Z. Phys. 1924. Т. 21; Избранные труды. Москва, 1966.

Рекомендована література

1. Френкель В. Я. Александр Александрович Фридман (Биографический очерк и список трудов) // Успехи физических наук. 1988. Т. 155, вып. 3;
2. E. A. Tropp, V. Ya. Frenkel, A. D. Chernin. Alexander A. Friedmann: The Man who Made the Universe Expand. Cambridge, 1993.

Л. В. Казанцева

Бібліографічний опис:

Фрідман Олександр Олександрович / Л. В. Казанцева // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2025. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-891662>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).